

Stille breve

ANMELDELSE / 25.11.15

Ingeborg Bachmann og Paul Celans nyoversatte brevudveksling Hjertetid giver et indblik i livets tåbelige misforståelser og pinligheder

Victor Boy Lindholm

Bachmann og Celans breve er først og fremmest en fortælling om ulykkelig kærlighed. Brevene beretter om forfatterens liv og deres afhængighed af hinanden. Man mærker det allerede fra det første digt *Ægypten*, som Celan dedikerede til Bachmann i 1948 efter deres første tid sammen i Wien. Her føler man smerten og Celans fascination af Bachmann: »Du skal smykke den fremmede ved siden af dig smukkeste. / Du skal smykke hende med smerten over Ruth, over Mirjam og Noemi.« Med Celans vanlige referentielle stil til Anden Verdenskrigs jødiske traumer i form af de tre jødiske navne, placerer han den fremmede, her læst som Ingeborg Bachmann, sammen med de tre kvindenavne. Ingeborg er den fremmede, hvori han ser et håb så smukt, men hun må smykkes med smerten, hun må iklædes Celans erfaringer. Således blev Bachmann fra starten delagtiggjort i Celans grufulde erfaringer fra krigen.

Brevene fortæller om to digtere, der blev altafgørende for efterkrigstidens litteratur. Det er netop tåkrummende, men ikke pinligt, nej, smertefuldt at læse, hvordan disse to plagede mennesker igen og igen sårer hinanden med deres gensidige afhængighed. *Hjertetid* samler breve, dedikationer og telegrammer, men det er netop ikke en sammenhængende korrespondance. På skift veksler de mellem at være tavse, indtil den skrivende er næsten desperat, og afslutter hver eneste brev med »Du skal, du må

skrive til mig.« De slås for hver eneste lille flig af opmærksomhed i et forhold, som kun kunne leve i ordet. De to digtere forsøgte at leve sammen over flere omgange, men måtte opgive dette, og derfor er brevene en direkte gengivelse af et fragmentarisk forhold mellem to af tysk litteraturs vigtigste digtere.

Først og fremmest er *Hjertetid* et historisk dokument over kærligheden - men også over deres indbyrdes forfatterskab. De giver hinanden velmenende råd og hjerteskrærende kritik, der svares med dundrende tavshed, og de deler deres betragtninger i forhold til begivenheder, der i dag står som centrale begivenheder i europæisk litteraturhistorie. Som da Ingeborg rådgiver Celan om, hvilke digte han skal læse op til den legendariske forfattersamling, Gruppe 47s, årlige møde: »Og læs under alle omstændigheder - trods alt - »Todesfuge« - for jeg tror, at jeg kender lidt til Gruppe 47.« I dag er det kendt, at Celan blev mødt af hån og spot for det, der i gruppens øre lød som ren kunstfærdig musik og slet ikke levede op til gruppens idealer om benhård realisme.

Med oversættelsen af *Hjertetid* har vi fået et afgørende stykke litteraturhistorie på dansk, der åbner de to hermetisk tillukkede digtere op for en bredere offentlighed. *Hjertetid* er et blik direkte ind i sorgen og misforståelsen, lige ind i Europa i de første 20 år efter krigen.

FAKTA

Ingeborg Bachmann &
Paul Celan, *Hjertetid*,
Forlaget Vandkunsten